I.E.S. RICARDO MELLA

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

LITERATURA DO SÉCULO XX ATA A ACTUALIDADE

CURSO: 2ºBACH

DEPARTAMENTO DE LINGUA GALEGA E LITERATURA

CURSO ACADÉMICO: 2022_2023

ÍNDICE

CONTIDOS

ÍNDICE **2**

1. INTRODUCCIÓN **2**

1.1. MARCO LEGAL 2

1.2. CONTEXTO 3

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE **3**

3. OBXECTIVOS DO CURSO **4**

4. CONCRECCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES **6**

5. CONCRECCIÓNS METODOLÓXICAS **11**

5.1. PRINCIPIOS METODOLÓXICOS 11

5.2. METODOLOXÍA NA AULA 13

6. MATERIAS E RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAIAN UTILIZAR **14**

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN E A CUALIFICACIÓN **15**

7.1. AVALIACIÓN TRIMESTRAL 15

7.2. AVALIACIÓN ORDINARIA 15

7.3. AVALIACIÓN FINAL 16

7.4. OUTRAS ESPECIFICACIÓNS 16

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE **17**

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES **19**

10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS **19**

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE **20**

12. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA **20**

13. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS PROGRAMADAS 21

14. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA 22

1. INTRODUCCIÓN

1.1. MARCO LEGAL

A finalidade da educación secundaria consiste en lograr que o alumnado adquira os elementos básicos de cultura nos ámbitos humanístico, artístico, científico e tecnolóxico; consiste en desenvolver hábitos de estudo e de traballo, en preparar o alumnado para a súa incorporación a estudos posteriores, así como para a inserción laboral, a inclusión social ou a cidadanía activa.

Ese é o obxectivo da Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro para a mellora da calidade educativa, que modificou a Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, en distintos aspectos coa finalidade de avanzar cara a un sistema educativo inclusivo, que garanta a igualdade de oportunidades e faga efectiva a posibilidade de que cada alumno e alumna desenvolva ao máximo as súas posibilidades. O Decreto 86/ 2015, do 25 de xuño, establece o currículo para as ensinanzas da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia. Este decreto baséase na potenciación da aprendizaxe por competencias integradas nos elementos curriculares. Propóñense novos enfoques na aprendizaxe e na av.. Unha competencia supón a combinación de habilidades prácticas, coñecementos, motivación, valores éticos, actitudes, emocións e outros compoñentes sociais e de comportamento que se xuntan para alcanzar unha acción eficaz.

Trátase pois de conseguir que o alumnado consiga "un saber facer" aplicables a contextos académicos, sociais e profesionais. Para cada unha das materias que constitúen o currículo, fíxanse os obxectivos, as competencias, os contidos, a metodoloxía, os estándares de aprendizaxe e os criterios de avaliación...

O obxectivo principal desta materia é coñecer a creación literaria de finais do século XX e XXI e utilizar de forma crítica as fontes bibliográficas e documentais adecuadas para o seu estudo, apreciando a obra literaria como fonte de enriquecemento cultural e de pracer persoal. Para isto, será preciso ler obras literarias pertencentes a distintos xéneros, identificar nelas os aspectos formais e temáticos que as individualizan e valoralas como expresión da sensibilidade do ser humano e da identidade cultural de Galicia. Ademais, deberase comprender a relación entre a obra literaria e o contexto sociocultural no que foi creada e recoñecer nela as influencias literarias e non literarias.

Trátase, en definitiva, de valorar a riqueza temática da creación literaria do finais século XX e XXI a través da análise do seu tratamento por diversos autorxs e mostrar interese pola actividade cultural desenvolvida por elxs. Tamén se establecerán relacións entre textos da literatura galega de finais do século XX e XXI con textos doutras literaturas, explicando as conexións formais e temáticas existentes entre eles. Tentar que a formación lectora sexa desde unha perspectiva integradora de oralidade, lectura e escritura, amosando un coidado da lingua como medio privilexiado de comunicación persoal, tanto se se trata de expoñer con rigor os contidos e opinións de maneira oral, como se se trata de elaborar textos escritos, xa sexan expositivos, argumentativos ou creativos.

1.2. CONTEXTO

O IES Ricardo Mella é un centro público situado nun contexto urbano. O alumnado procede maioritariamente dos arredores do propio centro educativo, tendo adscritos os centros CEIP O Sello e CEIP de Fonte Escura de educación primaria. No caso de bacharelato, hai un considerable incremento de rapaces, pois contamos con alumnado que estudou a educación secundaria obrigatoria noutros centros educativos veciños.

Os alumnos e alumnas, tanto da ESO como de BAC, empregan o galego nun índice moi baixo nas súas relacións sociais, feito continuador da liña á que tenden as cidades e vilas galegas que rexistran unha maior densidade de poboación. Apréciase un número moi reducido de galegofalantes habituais ou situacionais que non supera o 1% e que coincide con rapaces ou rapazas desprazados do seu domicilio habitual para continuar os seus estudos. Tanto no ambiente familiar coma no escolar, a lingua vehicular de practicamente a totalidade do alumnado é a castelá. O galego está pouco presente nos fogares e aínda o está menos nas relacións persoais que os escolares manteñen no centro de ensino. Evidéncianse grandes dificultades na expresión oral, feito que teremos en conta á hora de elaborar esta programación didáctica ao incluírmos a oralidade como un factor clave no desenvolvemento das aulas nos catro cursos da ESO.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Recordemos que as competencias non se estudan, nin se ensinan: **adéstranse**. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que lle permita ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas. O desempeño é o aspecto específico da competencia que se pode adestrar e avaliar de xeito explícito; é, polo tanto, concreto e obxectivable. Na área de Lingua Galega e Literatura incidiremos no adestramento de todas as competencias de maneira sistemática, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

As competencias traballadas en cada un dos estándares de aprendizaxe, sendo as máis presentes as seguintes competencias: competencia en comunicación lingüística, competencia social e cívica, competencia da conciencia e expresión culturais, competencia de aprender a aprender e competencia dixital. Estas competencias valoraranse segundo os criterios establecidos nas rúbricas de corrección A contribución da área ao desenvolvemento das competencias é a seguinte:

● CCL: comprender o sentido dos textos escritos e orais; manter unha actitude favorable cara á lectura; expresarse oralmente e por escrito con corrección, adecuación e coherencia; respectar as normas de comunicación e manexar os elementos da linguaxe non verbal.

● CSC: desenvolver capacidade de diálogo; recoñecer a riqueza da diversidade de opinións; aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.

● CEC: amosar respecto cara á cultura galega, valorando a produción literaria autóctona como algo enriquecedor; expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos; apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián; elaborar traballos e presentación con sentido estético.

● CAA: xestionar os recursos e motivacións persoais en favor da aprendizaxe; xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe; aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo e desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.

● CD: empregar e seleccionar distintas fontes para a busca de información; elaborar información propia derivada da obtida nas TIC; manexar ferramentas dixitais para a construcción do coñecemento e aplicar criterios éticos no uso das TIC.

3. OBXECTIVOS DO CURSO

O bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.

f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.

h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.

Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.

l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego. m) Afianzar o

espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.

ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.

p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

Por outra banda, os obxectivos concretos da materia para o curso:

- Ler obras literarias contemporáneas, debaténdoas e situándoas no seu contexto sociocultural.
- Elaborar recensións de obras literarias actuais, expoñéndoas publicamente.
- Establecer relacións entre textos da literatura galega con textos doutras literaturas.
- Relacionar a literatura con outras artes (cine, música, fotografía, banda deseñada, TICS, pintura, arquitectura…).
- Realización de distintas tarefas nun obradoiro de creación literaria.
- Comprender e valorar criticamente as manifestacións literarias como expresión de creacións e sentimentos individuais e colectivos.
- Analizar e interpretar imaxes e modelos que transmite a literatura desde unha perspectiva feminista.
- Gozar da lectura como actividade lúdica e como fonte de coñecemento.
- Elaborar traballos sobre temas ou obras da literatura galega actual, seguindo un guión elaborado polo docente.
- Exposicións orais, correctas e coherentes, sobra os traballos anteriores. Utlización de soportes dixitais nas mesmas.
- Adquirir as destrezas de analizar, sintetizar, comprender, valorar, transformar e crear un texto propio.

4. CONCRECCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

A continuación amosamos a táboa da concreción dos estándares de aprendizaxe avaliables, a temporalización (que sempre será flexible en base aos acontecementos e necesidades do curso e dos alumnado), o grao mínimo xunto cos procesos e instrumentos de avaliación.

BLOQUE 1: ASPECTOS COMÚNS

ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	TEMP	GRAO MÍNIMO	PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN	INSTRUMENTO DE AVALIACIÓN
LGSXX1.1.1. Le e interpreta textos significativos do século XX e da actualidade, identifica neles os aspectos formais e temáticos que os individualizan e valóraos como expresión da sensibilidade autorial e da identidade cultural de Galicia.	1º,2º e 3º	Le e interpreta algúns dos textos significativos.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX1.2.1. Analiza e describe os elementos intratextuais e extratextuais que impregnan as obras literarias, así como a estrutura e técnica que os sustentan.	1º,2º e 3º	Analiza e describe algúns dos aspectos requeridos	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX1.3.1. Estuda e describe a relación entre a obra literaria e o contexto sociocultural en que foi creada, e recoñece as influencias literarias e non literarias presentes nela.	1º,2º e 3º	Estuda e describe a relación, recoñecendo algunhas das súas influencias.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX1.4.1. Valora e describe a pluralidade de estéticas e temáticas literarias do século XX e da actualidade a través da análise do seu tratamento por diferentes autoras e autores.	3º	Valora a pluralidade a partir dalgúns dos textos vistos.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX1.5.1. Analiza e describe a relación entre textos da literatura galega do século XX e da actualidade con textos doutras literaturas, e explica as	3º	Analiza e describe a relación con algúns textos	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita

conexións formais e temáticas existentes entre eles.		doutras literaturas.		
LGSXX1.6.1. Estuda e describe a relación entre a obra literaria e outras artes (cine, pintura, música, etc.) e describe influencias e hibridacións.	2º	Estuda e describe esa relación nalgúns casos.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX1.7.1. Elabora traballos de investigación escritos e/ou orais sobre algunha obra ou aspecto salientable dela, empregando as fontes de documentación necesarias, e emite unha opinión persoal argumentada.	1º-2º-3º	Elabora un traballo por avaliación.	Análise da produción	Rúbrica
LGSXX1.8.1. Crea textos de intención literaria nos que ten presentes as técnicas e os coñecementos adquiridos no estudo e na análise das obras da literatura galega do século XX e da actualidade.	2º	Crea, regularmente, textos de intención literaria.	Análise da produción	Rúbrica

BLOQUE 2: NARRATIVA

ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	**TEMP**	**GRAO MÍNIMO**	**PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN**	**INSTRUMENTO DE AVALIACIÓN**
LGSXX2.1.1. Analiza a narrativa galega do século XX e da actualidade, e determina os seus paradigmas, os contextos e as influencias.	**1º**	Analiza algúns textos da narrativa galega.	Análise da produción e/ou proba específica	
LGSXX2.1.2. Comenta e compara textos narrativos da literatura galega do século XX e da actualidade, e describe a coincidencia ou diverxencia temática, formal ou estilística.	1º,2º e 3º	Comenta e compara algúns textos narrativos.	Análise da produción e/ou proba específica	

LITERATURA DO SÉCULO XX ATA A ACTUALIDADE

LGSXX2.2.1. Analiza o relato e sinala as súas principais características: estrutura, técnicas e extensión.	**2º**	Analiza algúns dos aspectos sinalados nun relato.	Análise da produción e/ou proba específica	
LGSXX2.3.1. Analiza a novela e describe os seus trazos definitorios: tipo de narrador, deseño de personaxes e tratamento das categorías de espazo e tempo.	**3º**	Analiza algúns deses aspectos nunha novela determinada.	Análise da produción e/ou proba específica	

BLOQUE 3: POESÍA

ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	**TEMP**	**GRAO MÍNIMO**	**PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN**	**INSTRUMENTO DE AVALIACIÓN**
LGSXX3.1.1. Analiza a poesía galega do século XX e da actualidade determinando os seus paradigmas, os seus contextos e as súas influencias.	1º,2º e 3º	Analiza algúns deses aspectos na poesía actual.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX3.1.2. Comenta e compara textos poéticos da literatura galega do século XX e da actualidade e describe a coincidencia ou diverxencia temática, formal ou estilística.	1º,2º e 3º	Comenta e compara algúns textos poéticos.	Observación e intervención na aula	Caderno docente
LGSXX3.2.1. Describe o fondo ou contido dos principais textos poéticos do período e describe temas e motivos.	**1º**	Describe o contidos dalgúns textos poéticos	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX3.3.1. Analiza a forma ou expresión dos principais textos poéticos do período e describe o nivel actancial (actores e personaxes), a enunciación (voz, perspectiva e suxeito lírico), a	**2º E 3º**	Describe algúns deses aspectos nos textos poéticos presentados.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita

estrutura e a figuración (tropos, figuras de dicción e figuras de pensamento).				

BLOQUE 4: TEATRO

ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	**TEMP**	**GRAO MÍNIMO**	**PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN**	**INSTRUMENTO DE AVALIACIÓN**
LGSXX4.1.1. Analiza o teatro galego do século XX e da actualidade e determina os seus paradigmas, os seus contextos e as súas influencias.	1º,2º e 3º	Analiza algúns dos aspectos sinalados en determinadas obras dramáticas.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX4.1.2. Comenta e compara textos teatrais da literatura galega do século XX e da actualidade, e describe a coincidencia ou diverxencia temática, formal ou estilística.	1º,2º e 3º	Comenta e compara algúns textos teatrais.	Observación e intervención na aula	Caderno docente
LGSXX4.2.1. Analiza o teatro desde a súa compoñente literaria e caracteriza a traxedia, a comedia e o drama do período.	**1º**	Distingue os subxéneros teatrais.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX4.3.1. Analiza o teatro como espectáculo e describe o funcionamento dos elementos e axentes escénicos.	**2º**	Describe algúns dos elementos e axentes escénicos do teatro.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita

BLOQUE 5: ENSAIO

ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	**TEMP**	**GRAO MÍNIMO**	**PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN**	**INSTRUMENTO DE AVALIACIÓN**
LGSXX5.1.1. Analiza o ensaio galego do século XX e da actualidade e determina os seus paradigmas, os seus contextos e as súas influencias.	1º,2º e 3º	Realiza a lectura de textos ensaísticos, sinalando algúns aspectos relevantes.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita

LITERATURA DO SÉCULO XX ATA A ACTUALIDADE

LGSXX5.2.1. Analiza diferentes tipos de ensaios literarios: (auto)biografías, libros de viaxe, memorias, diarios e críticas literarias.	3º	Distingue diferentes tipos de ensaios literarios.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX5.3.1. Analiza diferentes tipos de ensaios xornalísticos: artigos de opinión, crónicas e entrevistas.	**2º**	Analiza algúns tipos de ensaios xornalísticos.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita

BLOQUE 6: A LITERATURA E OUTRAS ARTES

ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	**TEMP**	**GRAO MÍNIMO**	**PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN**	**INSTRUMENTO DE AVALIACIÓN**
LGSXX6.1.1. Analiza e describe as relacións, influencias e producións hibridadas da literatura e o cine.	3º	Analiza e describe algunhas influencias entre cine e literatura.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX6.2.1. Analiza e describe as relacións, influencias e producións hibridadas da literatura e a música.	**3º**	Analiza e describe algunhas influencias entre música e literatura.	Análise da produción	Rúbrica
LGSXX6.3.1. Analiza e describe as relacións, influencias e producións hibridadas da literatura e as artes plásticas.	**3º**	Analiza e describe algunhas influencias entre artes plásticas e literatura.	Análise da produción	Rúbrica
LGSXX6.4.1. Analiza e describe as relacións, influencias e producións hibridadas da literatura e a fotografía.	**3º**	Analiza e describe algunhas influencias entre fotografía e literatura.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita
LGSXX6.5.1. Analiza e describe as relacións, influencias e producións	**3º**	Analiza e describe algunhas influencias entre	Análise da produción	Rúbrica e/ou proba escrita

hibridadas da literatura e a banda deseñada.		banda deseñada e literatura.	e/ou proba específica	
LGSXX6.6.1. Analiza e describe as relacións, influencias e producións hibridadas da literatura e as novas tecnoloxías.	**3º**	Analiza e describe algunhas influencias entre TIC e literatura.	Análise da produción e/ou proba específica	Rúbrica e/ou proba escrita

A continuación amosamos unha listaxe do contidos mínimos da materia:

● Ler obras literarias contemporáneas, debaténdoas e situándoas no seu contexto sociocultural-

● Elaborar recensións de obras literarias actuais, expoñéndoas publicamente.

● Establecer relacións entre textos da literatura galega con textos doutras literaturas.

● Relacionar a literatura con outras artes (cine, música, fotografía, banda deseñada, TICS, pintura, arquitectura…).

● Realización de distintas tarefas nun obradoiro de creación literaria.

● Comprender e valorar criticamente as manifestacións literarias como expresión de creacións e sentimentos individuais e colectivos.

● Analizar e interpretar imaxes e modelos que transmite a literatura desde unha perspectiva feminista.

● Gozar da lectura como actividade lúdica e como fonte de coñecemento.

●Elaborar traballos sobre temas ou obras da literatura galega actual, seguindo un guión elaborado polo docente.

● Exposicións orais, correctas e coherentes, sobra os traballos anteriores. Utilización de soportes dixitais nas mesmas.

● Adquirir as destrezas de analizar, sintetizar, comprender, valorar, transformar e crear un texto propio.

5. CONCRECCIÓNS METODOLÓXICAS

A continuación detallamos os principios metodolóxicos e a metodoloxía na aula.

5.1. PRINCIPIOS METODOLÓXICOS

A escola debe ser capaz de desenvolver saberes sólidos, posto que só é posible pensar e actuar sobre aquilo que coñecemos a fondo, pero tamén ten que ser capaz de educar persoas que convertan o coñecemento en acción e que posúan sólidas habilidades sociais e morais. Traballar de

maneira competencial na aula supón un cambio metodolóxico importante. O docente pasa a ser un xestor de coñecemento e o alumnado adquire un maior grao de protagonismo. O alumnado é o centro da súa propia aprendizaxe: faise preguntas, infórmase, participa, aprende a controlar a súa evolución, emprende proxectos… A área de Lingua Galega e Literatura é unha materia das denominadas instrumentais, polo que no traballo de aula o docente manexa dous obxectivos fundamentais:

- A consecución de obxectivos curriculares a través dos contidos de currículo.

- O desenvolvemento de habilidades que favorezan a aprendizaxe dos alumnos noutras áreas.

Neste proceso é necesario:

Adestramento individual e o traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión oral e lectora, a expresión oral e escrita e a argumentación que son, obviamente, extrapolables a outras áreas e contextos de aprendizaxes. Isto farase combinando actividades sinxelas e tarefas de maior complexidade, excelentes para desenvolver as competencias, ensinarlles a pensar aos alumnos, resolver problemas e situación reais e desenvolver o pensamento creativo.

Desde o coñecemento da diversidade da aula e en resposta ás múltiples intelixencias predominantes no alumnado, o desenvolvemento de actividades desde a **teoría das intelixencias múltiples** facilita que todos os alumnos e as alumnas poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos que se adquiran para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe. Para alcanzar isto procuraremos unha atención personalizada en función das necesidades de cada un. Así poranse en marcha mecanismos de reforzo.

Na área de Lingua Galega e Literatura é indispensable a **vinculación a contextos reais** e a aplicación dos conceptos máis abstractos para mellorar o desenvolvemento lingüístico do alumno. Para iso, as tarefas competenciais propostas facilitarán este aspecto e permitirán a contextualización de aprendizaxes en situacións cotiás próximas aos alumnos.

Os seguintes principios impregnarán metodoloxicamente a presente programación:

a) A interactuación en diferentes ámbitos sociais ou persoais que nos permitirán o coñecemento e interiorización dos procedementos imprescindibles para a abordaxe das distintas situacións de comunicación.

b) A consideración do erro como oportunidade de aprendizaxe, posibilidade de mellora ou como punto de partida para a creación.

c) A experiencia vital da literatura como fonte de pracer, desde os niveis máis básicos de comprensión ata a recreación ou expresión literaria autónoma.

d) A metodoloxía socio-afectiva buscando a empatía no descubrimento de argumentos razoados na defensa das propias convicciónns, ou mesmo as contrarias, utilizando o poder da razón fronte a calquera outra posibilidade.

e) O aproveitamento da experiencia do día a día para vivenciar uns valores compartidos, un "aprender a ser e a estar" que resultará idóneo para a observación de comportamentos, actitudes e á aproximación aos problemas, buscando a resolución pacífica dos conflitos.

f) A valoración e estima da lingua de Galicia e a súa utilización normalizada.

g) O respecto pola diversidade lingüística.

5.2. METODOLOXÍA NA AULA

En canto á metodoloxía de traballo na aula, combinaremos de modo equilibrado os seguintes elementos:

A. Lectura de textos literarios que resulten representativos das tendencias temáticas e estilísticas da literatura galega contemporánea; centraremos especialmente a nosa atención no relato breve, na poesía e no teatro, cunha breve mención ao ensaio.

B. Análise crítica e posta en común oral sobre as características deses textos, en diálogo co alumnado.

C. Sistematización de datos, apoiada en recursos bibliográficos e virtuais

D. Práctica de comentario de textos.

E. Actividades creativas de obradoiro literario

F. Uso de cine, música e banda deseñada como elementos de apoio para comprender mellor a literatura galega contemporánea.

Durante o curso, se por circunstancias sanitarias o ensino pasa a ser non presencial, usaremos a aula virtual para desenvolver contidos e explicar traballos; así mesmo, reforzaremos o uso da videoconferencia e da gravación de vídeos como alternativa de traballo por parte do alumnado.

Para lograr os nosos obxectivos de etapa e competencias clave seguiremos estes principios e estratexias metodolóxicas:

- ✓ **Motivación,** xerar curiosidade e necesidade de aprender é vital na educación. Mais é unha tarefa complicada debido aos diferentes perfiles de alumnado. O máis efectivo, debido a etapa evolutiva do noso alumnado, será deixar liberdade de creación e actuación. Por unha banda, o xogo segue sendo unha parte innata da súa vida, polo que, o enfoque lúdico será un aspecto decisivo da motivación con exercicios como o Plickers (gamificación) ou grupo de investigación ou estratexias de aprendizaxe cooperativo (como lectura compartida ou a folla xiratoria)

- ✓ **Partir da competencia inicial do alumnado,** tomando como referencia a aprendizaxe significativa de Ausbel e o constructivismo de Piaget, sabermos cales son os coñecementos previos do noso alumnado axudará a asentar mellor as bases dos novos conceptos e procedementos. Para isto empregaremos actividades iniciais como a chuvia de ideas, mapas conceptuais, lapis ao centro, lecturas compartidas, o grupo nominal, entre outros.

- ✓ **Respectar os ritmos e estilos de aprendizaxe,** para responder correctamente a esta diversidade na aula, imos empregar entre outras cousas a Teoría das intelixencias múltiples de Gardner. Así, a escolla das actividades terá en conta esta teoría: debates, lecturas orais, exposicións, libros, comentarios de texto (**Inteligencia lingüístico-verbal);** investigacións, aplicacións de métodos, resolución de problemas abstractos **(lóxico-matemática);** mapas conceptuais, esquemas, vídeos, presentacións (**intelixencia visual-espacial**); actividades en colaboración co departamento de música sobre todo na literatura medieval ou busca de métrica e ritmo de poemas (**intelixencia musical**); o proxecto "A acción teatral" con varias simulacións e representacións, ver unha obra teatral (**Inteligencia corporal-cinestésica);** autonomía de planificación**,** traballo individual, autoavaliacións (**Intelixencia intrapersoal);** traballo en grupo ou por parellas, actividades colectivas **(intelixencia interpersoal);** roteiros, investigación e exploracións **(intelixencia naturalista).**

- ✓ **Potenciar as metodoloxías activas e participativas,** o protagonista da acción educativa é o alumnado. Sobre todo seguindo o **enfoque comunicativo** no que o importante é aprender empregando a lingua. Todo isto supón tamén que o papel do docente sexa de facilitador, guía ou orientador cara a consecución da aprendizaxe.

- ✓ **Combinar o traballo individual e o cooperativo**, para dar resposta a todas as intelixencias debemos traballar cada un dos aspectos por separado. Tanto o traballo individual, por exemplo con actividades de creación literaria, como o cooperativo, con actividades de investigación colectiva.

- ✓ **Aprendizaxe por proxectos**, fomentarán o traballo en equipo, a planificación, a creatividade, o pensamento crítico, a expresión oral e escrita, entre outros aspectos.

- ✓ **Tarefas integradas**, as nosas actividades intentan traballar de xeito integrado todas as competencias, tal como marca o artigo 3/11 do Decreto 86/2015. Sobre todo as actividades centradas en grupos de investigación conxugan dentro de si contidos de todos os bloques do currículo.

- ✓ **Uso habitual das TIC e das TAC,** o Decreto 86/2015 fai fincapé no uso das TIC e TAC como medio para conseguir os obxectivos educativos e desenvolver as competencias. Empregaranse nas exposicións docentes e do alumnado, para a busca de información, para compartir información tanto entre eles como co docente como con outros institutos.

6. MATERIAS E RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAIAN UTILIZAR

Entre as materias e recursos didácticos a empregar destacaremos:

- Unha escolma ampla e variada de textos de narrativa, poesía e teatro representativos da literatura galega máis contemporánea (preferentemente do século XXI).

- Unha escolma de textos (preferentemente relatos breves, poemas e textos dramáticos) para traballar na aula.

- Na explicación dos contidos teóricos utilizaranse distintos materiais (fichas explicativas, ppt., recursos literarios en rede, blogues literarios, información cultural e literaria da prensa escrita, libros de texto…).

- Material bibliográfico e recursos audiovisuais da biblioteca do centro ou de internet.

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN E A CUALIFICACIÓN

7.1. AVALIACIÓN TRIMESTRAL

En primeira lugar, 15% a lectura dunha obra completa e posterior exposición oral. Esta obra será escollida dunha listaxe que entregará o docente ao inicio de curso. Poderá escoller libremente entre todas elas, pero cunha única condición: non se pode repetir xénero literario, polo que ao longo do curso cada alumna/o deberá elaborar un traballo de investigación sobre unha obra de narrativa, unha de poesía e outra de teatro ou ensaio. O alumno debe comunicar ao profesor a obra escollida ao principio de cada trimestre. No hipotético caso de que non resulte do seu agrado, pode cambiar de obra, sempre que llo comunique ao profesor en tempo e prazo (nunca no último mes de avaliación).

En segundo lugar, o 30% unha proba escrita. Ao longo de cada trimestre realizarase, como mínimo, unha proba escrita que recollerá preguntas nas que o alumnado terá que demostrar que sabe e que sabe facer.

En terceiro lugar, 20% traballo na aula. Valorarase:

- Seguimento das instrucións dadas polo docente.
- Aproveitamento diario da clase.
- Realización de deberes.
- Realización e presentación de calquera traballo ou actividade en tempo e forma.
- Autonomía e iniciativa persoal á hora de realizar unha actividade e resolver.

E, en último lugar, un 35% traballos (comentarios de texto e traballos de investigación) orais ou escritos sobre os propios textos que se lean na aula. As directrices serán entregadas polo docente en cada un dos traballos asignados.

7.2. AVALIACIÓN ORDINARIA

Segundo a ORDE do 25 de xaneiro de 2022 pola que se actualiza a normativa de avaliación nas ensinanzas de educación primaria, de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato no sistema educativo de Galicia, durante o curso haberá tres avaliacións parciais, unha avaliación final ordinaria e unha avaliación final extraordinaria no Bacharelato. As terceira avaliación e a final coinciden no tempo no noso centro. O período abranguido entre a avaliación final ordinaria ata o remate do período lectivo dedicarase á preparación e á realización das probas extraordinarias, e a actividades de apoio, reforzo, recuperación, ampliación e titoría.

- O alumnado que teña as tres avaliacións aprobadas superará o curso. A nota da convocatoria ordinaria será a resultante da media aritmética das tres avaliacións.

- Os contidos serán avaliables ao longo de todo o curso e os alumnos que aproben as avaliacións posteriores recuperan, dese xeito, a anterior.

- Durante o período abranguido entre a avaliación final ordinaria ata o remate do período lectivo:

    - O alumnado que tivera superado a materia realizará actividades de reforzo e ampliación.

    - O alumnado que non tivera superado a materia realizará actividades de apoio e reforzo orientadas á preparación da proba extraordinaria.

7.3. AVALIACIÓN FINAL

O alumnado que como resultado da avaliación final ordinaria obtivese cualificación negativa, realizará unha proba extraordinaria nas datas designadas a tal efecto segundo o calendario escolar do presente curso. O profesorado informará o alumnado que non superase a materia na avaliación final ordinaria de en que consistirá a proba extraordinaria.

O alumnado deberá realizar unha proba escrita que incluirá preguntas que teñan como referencia a totalidade de contidos traballados durante o presente curso, independentemente de se tivese algúns estándares deses contidos superados ou non ao longo do curso. Non incluirá preguntas dos libros de lectura. A nota a partir da que se considera aprobada a materia, froito exclusivamente desa proba extraordinaria, será de 5 puntos ou superior.

7.4. OUTRAS ESPECIFICACIÓNS

- Nas diferentes probas escritas que se realicen ao longo do curso tamén se terá en conta a corrección lingüística, polo que sobre a cualificación dos exames se poderá restar ata un máximo de 2 puntos por erros, que descontarán do seguinte xeito: 0,2 polas faltas moi graves (colocación do pronome átono ao comezo de oración, reescribir mal palabras que aparezan nos enunciados, uso de tempos verbais compostos) e 0,1 polas menos graves (emprego de grafías alleas ao galego como y ou j, confusións entre b, v, h, s, x, erros de acentuación, uso inadecuado de maiúsculas e minúsculas …).

- Só se repetirá un exame ante unha causa debida e documentalmente xustificada. Se a falta de asistencia non é xustificable, a cualificación que se lle outorgará a esa proba para establecer a nota media será cero.

- Aquel alumno ou alumna ao que se sorprenda copiando nun exame será cualificado cun cero na devandita proba.

- Para o alumnado que perda o dereito á avaliación continua o profesorado deste departamento, seguindo o protocolo de actuación elaborado polo centro, preparará probas escritas semellantes aos exames extraordinarios que recollerán os contidos de cada curso.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Presentamos a continuación a táboa sobre o indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente:

ACTIVIDADES	**INDICADORES DE LOGRO**
PLANIFICACIÓN	• Planifica a práctica docente tendo en conta os estándares de aprendizaxe. • Realiza a temporalización tendo en conta as horas asignadas á materia e a duración dunha sesión de traballo. • Selecciona e secuencia os contidos de maneira progresiva e tendo en conta os aspectos particulares de cada grupo. • Planifica as clases de maneira aberta e flexible. • Selecciona e elabora os materiais e recursos didácticos para desenvolver a práctica docente na aula. • Prepara o material: apoio, reforzo, para o alumnado con necesidades especiais. • Selecciona as lecturas tendo en conta os niveis ao que van dirixidas. • Establece criterios, procedementos e instrumentos de avaliación correlacionados cos estándares de aprendizaxe. • Coordínase co profesorado do propio departamento e doutros departamentos.
MOTIVACIÓN DO ALUMNADO	• Dá a coñecer a planificación de cada unidade de contido. • Establece canles de comunicación para que o diálogo sexa fluído dentro e fóra da aula. • Proporciona ao alumnado o apoio necesario durante o proceso de ensino-aprendizaxe. • Desenvolve actividades de diversos tipos e características introducindo elementos novidosos. • Fomenta un bo ambiente na aula. • Promove a participación activa do alumnado.

LITERATURA DO SÉCULO XX ATA A ACTUALIDADE

ACTIVIDADES	**INDICADORES DE LOGRO**
	• Relaciona os contidos, as tarefas e as actividades cos intereses do alumnado. • Organiza actividades interactivas e en grupo para incentivar a socialización.
TRABALLO AULA	• Apóiase ao comezo de cada sesión dos contidos xa traballados en sesións anteriores. • Utiliza exemplos, na introdución, de novos contidos. • Resolve as dúbidas do alumnado dentro e fóra das sesións de traballo. • Utiliza diferentes soportes durante as sesións de traballo. • Selecciona prácticas, proxectos e actividades en xeral que permitan alcanzar os estándares de aprendizaxe e a adquisición das competencias clave.
AVALIACIÓN DO PROCESO ENSINO-APRENDIZAXE	• Realiza a avaliación inicial a fin de tomar as medidas individuais ou colectivas necesarias. • Analiza os procesos e os resultados das prácticas, proxectos, exercicios probas e actividades en xeral. • Establece medidas que permitan introducir melloras. • Fai posible a realimentación na entrega e avaliación de prácticas e traballos indicando os aspectos nos que o alumnado pode e debe introducir melloras. • Proporciona indicacións durante a realización do traballo práctico na aula. • Supervisa de forma continua a resolución de exercicios e realización de actividades que se desenvolven durante as sesións.

ACTIVIDADES	**INDICADORES DE LOGRO**
	• Favorece os procesos de autoavaliación. • Propón actividades complementarias para resolver problemas que xorden durante o proceso de ensino-aprendizaxe. • Establece con claridade os criterios de avaliación e de puntuación. • Informa ao alumnado e ás súas familias dos resultados obtidos.

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

O profesorado do curso actual fará un seguimento deste alumnado para ofrecerlle o reforzo necesario nos contidos en que manifesten dificultades. Asemade se elaborará un plan de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes. A avaliación será repartida entre unhas actividades marcadas polo profesor/a correspondente que suporán o 30% por cento da nota e unha proba escrita (70% da nota trimestral) por trimestre. O resultado da avaliación final ordinaria será a resultante da media das tres avaliacións. O alumnado aprobará cando a súa nota sexa 5 ou superior.

Esas probas consistirán nunha proba escrita sobre os contidos mínimos da materia pendente e o libro de texto que se toma como referencia é o da editorial Santillana que se empregou o pasado curso. Só se considerará superada a materia se a nota obtida na proba é igual ou superior a 5 puntos.

10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS

Realízase a comezo de curso, coa finalidade de coñecer que sabe e como o sabe o alumnado, para así adecuar as intencións aos seus coñecementos previos e necesidades.

Neste curso 2022-2023 na primeira semana de curso realizaremos unha avaliación inicial que tomaremos como punto de partida para adoptar aquelas medidas de apoio, reforzo e recuperación que sexan necesarias para cada alumna ou alumno.

Na nosa materia non é preciso recuperar contidos dos cursos anteriores, pero si procede realizar unha proba escrita para coñecer os coñecementos previos do alumnado, o seu grao de desenvolvemento das competencias clave e a súa situación persoal no curso que comeza, sobre todo a nivel emocional. Esta proba consistirá nun comentario poético e narrativo para averiguar cal é o punto de partida do noso alumnado e así elaborar un proceso de ensino-aprendizaxe partindo dos seus conceptos previos para amplialos progresivamente. Por outra banda, dependendo dos resultados tomaremos determinadas medidas xa nas primeiras semanas de clase.

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Programas específicos e personalizados para o alumnado repetidor

Aínda que habitualmente o alumnado repetidor ten unha madureza e independencia maior có alumnado non repetidor, precisa moitas veces apoio e reforzo. Deste modo o departamento, e en particular o profesorado que desenvolve a docencia nos grupos que presentan esta tipoloxía, procurarán proporcionar os materiais de reforzo e ampliación que o alumnado precise; atendendo sempre ás necesidades educativas particulares en relación á consecución dos obxectivos da etapa.

Alumnado con necesidades específicas

A diversidade manifestarase en tres ámbitos interrelacionados: na capacidade de aprender, na motivación e nos intereses. Atoparemos alumnos que manifesten dificultades para aprender e outros que progresan con maior rapidez cós seus compañeiros e que, de igual maneira, necesitan unha especial atención educativa. Entre este grupo, temos que incluír o alumnado procedente doutras comunidades autónomas ou doutros países. A atención á diversidade abordarase a través de exercicios complementarios de análise de textos e competencia lingüística de maior ou menor grao de dificultade. A posibilidade de elaborar traballos de investigación e compilación de información, de escribir textos de diferentes xéneros e tipoloxías e de facer outras lecturas distintas ás obrigatorias, contribuirá á atención individualizada que cada alumno necesite, potenciando as súas preferencias e corrixindo as súas eivas. Nalgún caso, a atención que precisa algún alumno require unha maior concreción e individualización. De atoparmos casos onde as medidas cualificadas como Reforzo Educativo, incluso dentro da aula coa profesora de Pedagoxía Terapéutica, non sexan suficientes, adoptaremos a medida da Adaptación Curricular. Trátase de casos onde, axudados e guiados polo Departamento de Orientación, modificamos dende obxectivos ata criterios de avaliación para achegarnos o máximo posible ás necesidades do alumnado.

12. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA

Aínda que algunhas das competencias clave inclúen os valores na súa propia definición, desde a materia de Literatura Galega do século XX e actualidade 2º BAC) farase un tratamento transversal da educación en valores. Estes enfocaranse en dúas direccións:

- Valores sociais que debe coñecer, respectar e aplicar o alumnado, baseados nos dereitos humanos e constitucionais. Neste apartado incidirase, dun xeito significativo, na igualdade de oportunidades e responsabilidades entre os dous sexos e na violencia machista, vendo

dentro desta a violencia simbólica, estrutural e de acción.

- Valores de tipo individual que se deben seguir desenvolvendo no alumnado: espírito crítico, curiosidade, liberdade e responsabilidade, coidado do medio ambiente, autoestima no uso da lingua galega como elemento de identidade cultural...

13. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS PROGRAMADAS

Con respecto ás actividades complementarias que se lle poden propor ao alumnado, sinalamos que se irán adecuando á marcha do curso en función da reflexión que fagamos sobre algunhas cuestións:

• Conseguíronse os obxectivos propostos a partir das actividades realizadas?

• Cal foi o resultado da realización das actividades?

• Cales delas gustaron máis?

• Que propostas de mellora podemos sinalar?

En canto ás actividades complementarias programadas, estendemos esta listaxe (que sempre será flexiva e revisable) das actividades programadas:

Samaín e **Magosto** celebración da festa tradicional con lecturas de terror, calacús, exposición, cartelería, etc.

Contra a violencia contra a muller (20 novembro): facer cartelería, programas de radio, exposicións, etc.

Nadal: canto coral de panxoliñas, coñecemento do Nadal galego.

Día de Rosalía, programa de radio, recitados de poesía e narrativa, charlas, actuacións, etc.

Entroido, concurso de coplas do Entroido, coñecemento dos Entroido galego, máscaras de entroido, etc.

8 de marzo, programa de radio, charlas, cooperación co grupo de igualdade do centro.

Semana do libro, charlas de autores do club de lectura, lecturas conxuntas, programa de radio, etc.

Semana das letras, programa de radio, exposicións sobre o homenaxeado Francisco F. Del Riego, actuacións, charlas, cartelería, etc.

Ponte nas ondas: o instituto participará neste concurso sobre imaxes do patrimonio

Programas variados de radio na emisora escolar.

Esta listaxe será flexiva, poderá ser ampliada dependo das circunstancias deste curso.

14. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Os procedementos para avaliar periodicamente a programación de Lingua Galega e Literatura deste curso 2022-2023 son de dous tipos:

Unha avaliación de progreso:

Haberá que ir vendo o axuste de obxectivos, contidos, estratexias metodolóxicas, criterios de avaliación, procedementos e actividades axustados á realidade do alumnado, ás súas necesidades e características e á realidade das posibilidades educativas do centro. Valorarase tal axuste nas reunións de departamento e nas avaliacións e, se resulta pouco axeitado, haberán de modificarse durante o percorrer do curso. Os intercambios orais como entrevistas cos alumnos e cos pais, a observación externa e os resultados do proceso de aprendizaxe dos alumnos serán algúns dos procedementos e instrumentos existentes para avaliar o proceso de ensino. A evolución da pandemia tamén será determinante no devandito axuste.

Unha avaliación final:

Prestarase moita atención á porcentaxe de alumnos que, na súa avaliación final, queden coa materia suspensa. Os erros detectados recolleranse na memoria final de curso para a elaboración da programación do próximo curso.